

tegnede det Forslag, han var Medforslagsstiller af, som en lettere Vej at komme gjennem Sagen paa end den af os antydede, da vi jo netop staa overfor den Erklæring fra den høitærede Regjering, at der, for at gaa den Vej, som det ærede Medlem vil, kræves en Grundlovsforandring, medens den Vej, som det Lovforslag, vi nu forhandle, bliver staaende paa, er den af Pragis hidtil fulgte, for hvilken man netop ogsaa er istand til at kunne paaberaabe sig Ordspøreren paa den grundlovgivende Rigsforsamling, der henviser Edsformulærens Affattelse til den almindelige Lovgivning, og det udtrykkelig under Forhandlingerne om Rigsdagsseben. I det man der benyttede eller saa at sige laante Edsformulæren fra den almindelige Lovgivning og benyttede den til Rigsdagsseben, saa er den Vej, her foreslaas, netop den samme: ad Lovgivningens Vej at forandre den almindelige Edsformular og da gjøre den anvendelig som Rigsdagsseben. — Det ærede Medlem vil parallelisere borgerlig Vielse med Spørgsmaalet om Eden; men dertil maa jeg dog strax bemærke, at denne Parallel kan jeg ikke anerkjende, idet Spørgsmaalet om borgerlig Vielse jo i Virkeligheden kun har Interesse for de Paagjældende selv, men Spørgsmaalet om Edsafslæggelse og Formulæren for denne har ikke alene Interesse for den enkelte Paagjældende, men ogsaa for den Trebemand, hvis Ret muligvis kan lide Krænkelser ved ikke at kunne faae Vidner førte under en saadan Form. Det ærede Medlem spurgte endelig om, hvilke Individer der kunne tilfredsstilles ved det, som her foreligger, og han besvarede det selv i Slutningen af sin Tale dermed, at det var hele den Kreds, som ved den høitærede Justitsministers Fortolkning af Grundlovens § 79 vilde blive udelukket fra sine borgerlige og politiske Rettigheder, men naturligvis ogsaa kun dem, der ikke kunne og ikke ville ønske at benytte den hidtilværende Formular for almindelig Ed. Jeg maa imidlertid ogsaa dertil sige, at det ærede Medlem maa erindre, at, naar han stiller sig paa den almindelige Edsformulærens Side og ikke vil fravige det Bestaaende, netop fordi han tror, at vi nu have en almindelig Edsformular og ikke nogen, som er affattet efter forskellige Sætter, da er Kjendsgjæringen den modsatte, at der nu findes adskillige forskellige Edsformularer til de forskellige Sætter, og Lovforslaget gaar kun ud paa, at der skulde foreligge en fjerde Edsformular for dem, som ikke slutte sig til noget anerkjendt Trossamfund.

S. Solm: Det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Hørup) bemærkede ganske rigtig, at dengang der for nogen Tid siden var Spørgsmaal om et Medlems Edsafslæggelse, var den offentlige Mening baade fra høire og

venstre Side enig om, at man maatte have Banfælgeligheden løst, at man maatte have en Ed, der med fuld personlig Sandhed kunde afslægges af Medlemmerne af Rigsdagen. Det er glædeligt, at det ærede Medlem har erkjendt dette; men det undrer mig, at han og hans Meningsfæller, naar de erkjende det, alligevel kunde tilraade vedkommende Medlem at afslægge Eden efter den sædvanlige Formel, istedetfor at prøve paa, om man ikke ved den Enstemmighed, der var fra alle Sider, kunde finde en Form, der, selv om den ikke indeholdt større personlig Sandhed for hans eget Vedkommende, dog var saaledes, at den ikke krænkede Andres religiøse Følelse. Det ærede Medlem udtalte fremdeles, at han kunde tænke sig, at man kunde beholde den religiøse Ed, men den skulde da have en konfessionsløs Form. Jeg sad med spændt Opmærksomhed og ventede paa at høre, hvorledes denne konfessionsløse Ed skulde lyde, men det ærede Medlem var ikke saa venlig at sige os det, skjøndt det er en Hovedsag. Der tales saa ofte i dette som i andre Forhold om at ty til konfessionsløse Former; men det brister i Almindelighed, naar man skal gaa til Udførelsen, idet det viser sig, at det bliver en Umulighed at finde en Form, der kan tilfredsstille alle religiøse Partier. Enhver føler Trang til at faae en Form, der stemmer med hans Overbevisning, og føler sig ikke tilfredsstillt ved en saadan bleg, almindelig taaget Form, som det vil blive dobbelt vanskeligt for det ærede Medlem at finde, naar den skal være saa omfattende, at den ikke blot skal omfatte de forskellige Konfessioner, der tro paa en personlig Gud, men ogsaa dem, der ikke tro paa en saadan Guds Tilværelse. Iøvrigt har den Forhandling, der er ført i disse Dage, tydelig vist, at vi staa overfor en stor Vanskelighed; men den har tillige, forekommer det mig, tydelig vist, at denne Vanskelighed maa løses og det snarest muligt. Staten kan ikke, saaledes som Folkets Udvikling for Tiden er, forsvare at tvinge Nogen til at afslægge en Ed, der ikke har personlig Sandhed for Vedkommende, og Staten kan paa den anden Side heller ikke forsvare at negte Nogen borgerlige Rettigheder for hans religiøse Standpunkts Skyld. Grundlovens § 79 er i mine Dine det kosteligste Stykke af hele Grundloven, og jeg beklager meget, at der under disse Forhandlinger fra forskellige Sider, baade i denne Sal og udenfor den, er kommet Høster frem i den Retning, at man ikke skulde give Folk fuld Borgerrret, naar de ikke idetmindste have Troen paa en personlig Gud. Thi vel er det ogsaa min Overbevisning, at, hvis det skulde komme dertil, at Flertallet af det danske Folk mistede Troen paa en personlig Gud, vilde der ikke kunne times Folket nogen større Ulykke, det vilde paa dette